

ПРЕДГОВОР КЪМ ПЪРВОТО ИЗДАНИЕ

Преди 100 години основателите на Свободния университет за политически и стопански науки – предтеча на Университета за национално и световно стопанство, определят като негова мисия подготовката на *„висококултурни... и вещи специалисти за българския стопански, обществен и политически живот, право, администрация, финанси, индустриално-търговско, застрахователно и кооперативно дело, дипломати, консули, публицисти и други“*.

Сред основателите на Свободния университет има известни български министри, истински строители на България: проф. Стефан Бобчев, проф. Стоян Данев, проф. Владимир Моллов, проф. Петър Абрашев, проф. Тодор Кулев, проф. Петко Стоянов и акад. Димитър Мишайков. Преподаватели в новосъздаденото *„висше просветно учреждение със своя българска индивидуалност“* са министър-председатели и министри като Андрей Ляпчев, Добри Божилов, Атанас Буров, акад. Петко Стайнов, проф. Венелин Ганев и др.

Традицията, положена от основателите на нашия Университет при подготовката на кадри за държавното управление и стопанския живот на страната, продължава през годините на развитие и трансформация на Свободния университет за политически и стопански науки (СУПСН, 1920) в Държавно висше училище за финансови и административни науки (ДВУФАН, 1940), по-късно във Висш икономически институт (ВИИ „Карл Маркс“, 1951) и в Университет за национално и световно стопанство (УНСС, 1990). **Историческата приемственост (континуитет) е важно условие за еволюционното постъпателно развитие на всяка университетска институция, а и на всяка държава и нация.** Още древноримският поет Овидий е казал: *„Помни постигнатото!“*.

През последните три десетилетия се наблюдава своеобразно възраждане на първоначалната идентичност на Университета. Заедно с развитието и обновяването на икономическите и управленските специалности са създадени Юридическият факултет и специалност „Право“. Сериозно развитие претърпяват политическите науки със специалностите „Международни отношения“ и „Политология“. През 1990 г. е създадена самостоятелна катедра „Политология“, която е първата българска катедра – член на Европейския консорциум за политически изследвания. В списанието на Консорциума от месец август 1999 г. тя се определя като *„една от най-значимите катедри по политология в България и Югоизточна Европа“* (European Political Science Research). А именно политологията е науката за *„държавното управление“*. **Създаването и утвърждаването на новите юридически и политически специалности допълват и уплътняват академичния облик (профил) на УНСС, като в същото време са и своеобразно завръщане към**

първоначалната му автентичност на Университет за политически и стопански науки (както се е наричал преди 100 години).

В съдържателно отношение енциклопедията се състои от три раздела.

Първият раздел включва статии за преподаватели и випускници на Университета, които са били начело на изпълнителната власт в България. Става дума за **девет министър-председатели**: проф. Стоян Данев, Андрей Ляпчев, Добри Божилов, проф. Любен Беров, д-р Ренета Инджова, Стефан Софийски, доц. Иван Костов, Марин Райков и доц. Пламен Орешарски.

Вторият раздел включва статии за преподаватели и випускници на Университета, които са били министри в правителствата на България. Цифрата е впечатляваща – **95 висши членове на изпълнителната власт**: от проф. Стефан Бобчев до министрите от настоящото правителство на Република България. Сред тях има 7 академици, 21 професори, 15 доценти и старши научни сътрудници. Показателен е фактът, че за периода след 1989 г. 15 министри на финансите са преподаватели или випускници на УНСС.

Третият раздел включва статии за висши представители на законодателната власт – председатели и заместник-председатели на Народното събрание и председатели на парламентарни комисии, които са преподаватели и випускници на УНСС. **Председателите на Народното събрание са четирима**: проф. Стоян Данев, проф. Тодор Кулев, Георги Пирински и Димитър Главчев. **Вицепредседателите на Народното събрание са осем**: Атанас Буров, проф. Нора Ананиева, проф. Любен Корнезов, Асен Агов, Менда Стоянова, Мая Манолова, доц. Алиосман Имамов и Кристиан Вигенин.

Енциклопедията съдържа биографични статии за преподаватели и випускници на УНСС, които са заемали (или заемат) позиции във висшите институции на изпълнителната и законодателната власт. Трябва да посочим, че преподавателите и випускниците на нашия университет имат принос и в други области на обществения живот в България.

Деветима от управителите на Българската народна банка са свързани с УНСС: Добри Божилов, акад. Иван Стефанов, проф. Станчо Чолаков, Кирил Несторов, проф. Веселин Никифоров, Иван Драгневски, проф. Тодор Вълчев, Светослав Гаврийски, Иван Искров и Димитър Радев. Сред тях има един министър-председател, двама министри на финансите, един с ранг на министър и един председател на парламентарна комисия. В тези си функции те са включени в енциклопедията.

Сред председателите на Националния статистически институт (НСИ) са: акад. Евгени Матеев, Стефан П. Станев, проф. Дано Балевски, проф. Веселин Никифоров, проф. Стоян Цветков, д-р Ренета Инджова, доц. Мариана Коцева и Сергей Цветарски.

Председатели на Сметната палата: проф. Михаил Динев (първи след нейното създаване от 7-то Велико народно събрание), проф. Валери Димитров и Цветан Цветков.

Управители на Националния осигурителен институт (НОИ): проф. Йордан Христосков, доц. Бисер Петков, ст.н.с. Христина Митрева и др.

Двама генерални директори на Българското национално радио са завършили УНСС: Александър Велев – генерален директор два мандата 1998 – 2001 и 2016 – 2019 г. и Андон Балтаков – генерален директор и председател на Управителния съвет на БНР от 22 януари 2020 г.

Преподаватели и випускници на УНСС заемат висши ръководни постове в международни организации: доц. Кристалина Георгиева е председател на Международния валутен фонд (МВФ), а в периода 2010 – 2016 г. е еврокомисар (до 2010 г. доц. Георгиева е вицепрезидент на Световната банка); доц. Мариана Коцева е генерален директор на статистическата служба на Европейския съюз – „Евростат“.

Преподаватели и випускници на УНСС са заемали (или заемат) ръководни постове в съдебната система, дипломацията, местната власт, бизнеса и икономически структури в България и в чужбина. Едно издание по тази проблематика предполага специално мащабно изследване, което излиза извън предмета на настоящата енциклопедия.

Кратките статии с биографични и професионални данни за всеки от преподавателите и випускниците са съпоставени от два и повече източника. Акцентът е поставен върху тяхното образователно и научно развитие, участието им в институциите на изпълнителната и законодателната власт, както и върху техните поважни постижения. За министър-председателите и министрите сме посочили кои са приоритетите на съответното правителство (съобразно техните програми), както и основните им решения. За висшите представители на законодателната власт сме акцентирали на приносите им в законотворческата дейност – при разработването и внасянето на законопроекти, както и участие в различни парламентарни комисии, делегации и т.н.

При работата върху енциклопедията съм имал предвид мисълта на големия български интелектуалец Петър Увалиев: *„Аз никога не съм търсил онези страни на българския живот, които трябва да бъдат оплутни, защото те нарушаваха и собственото ми самочувствие. Търсил съм малкото, което може да бъде похвалено.“*

В случая не става въпрос за строго научно изследване (студия или монография), в което критично и многостранно да бъдат анализирани политиките на дадено правителство, министерство или парламентарен състав. Това е задача на друг вид изследвания. Тук искам да разсея един стереотип в българския публичен дебат, който обърква понятията: едно е политика, политики, политическо; друго – партизиране, разглеждане на даден въпрос от тяснопартийна гледна точка; трето – политиканстване.

Биографичните очерци хвърлят допълнителна светлина върху развитието на УНСС и на българската държавност в най-новата ни история. И още нещо важно: надявам се енциклопедията да съдейства за укрепването на чувството за общност на преподавателите и възпитаниците на УНСС – в интерес на авторитета и бъдещото му развитие.

ПРЕДГОВОР КЪМ ВТОРОТО ДОПЪЛНЕНО ИЗДАНИЕ

Първото издание на енциклопедията *„Министър-председатели, министри и висши представители на законодателната власт – преподаватели и випускници на УНСС“* бе представено на 15 октомври 2020 г. в Голямата конферентна зала на Университета за национално и световно стопанство – София. Презентацията предизвика огромен интерес. На събитието присъстваха бивши и настоящи министри и депутати, възпитаници и десетки преподаватели от УНСС.

При откриването на събитието ректорът на УНСС проф. д-р Димитър Димитров подчерта: *„Тази енциклопедия е уникално издание, посветено на 100-годишнината на нашия Университет. Много хора ще се изненадат когато погледнат имената на личностите, свързали съдбата си, живота си, труда си и резултатите от своята работа с нашия Университет. Мисля, че това е едно достойно признание.“*

Енциклопедията беше представена от директора на Центъра за политологични изследвания към УНСС проф. Георги Янков, под чиято обща редакция е подготвено изданието. Изказаха се: доц. Блага Благоева – ръководител катедра „Политология“, доц. Диана Ковачева – омбудсман на Република България, доц. Бисер Петков, проф. Даниела Бобева, министър Емил Димитров и проф. Борислав Борисов.

Ректорът на УНСС връчи юбилейни плакети *„100 години УНСС“* на членовете на авторския колектив на енциклопедията: проф. д-р Георги Янков, доц. д-р Блага Благоева, проф. д.ист.н. Трендафил Митев, гл. ас. д-р Иван Винаров, гл. ас. д-р Александър Димитров и д-р Галя Манчева.

Представянето на енциклопедията бе широко отразено в медиите – от вестниците *„24 часа“* и *„Стандарт“*, информационните агенции *„Фокус“* и *„Кросс“*, онлайн издания и др.

Големият интерес към първото издание предпостави изготвянето на настоящото второ допълнено издание. В него са включени три нови статии и са направени частични допълнения и редакции в предходния текст. Информацията е актуална към месец март 2021 г.

проф. д-р Георги Янков,
директор на Центъра за политологични
изследвания към УНСС